یادداشت

نقشه راه اقتصادی مجلس در سومین سال دوره دوازدهم

طه شاطری*

هم‌زمان با هفتم خردادماه، سالروز تأسیس نهاد قانون‌گذاری کشورمان، پیام راهبردی و آینده‌نگر رهبر فرزانه انقلاب، حضرت آیت‌الله سیدمجتبی خامنه‌ای، منشوری برای جهت‌دهی به قوه‌مقننه محسوب می‌شود که برای دوران بازسازی و نوسازی ایران اسلامی توجه به آن ضروری است. این پیام که در سومین سال فعالیت مجلس دوازدهم صادر می‌شود، در بطن خود حامل این پیام بنیادین است: حماسه‌ای که ملت ایران در کارزار «دفاع مقدس سوم» آفرید و تراز ایمانی و بصیرتی خود را به رخ جهانیان کشید، اکنون باید در سنگر اقتصاد و معیشت تداوم یابد و مجلس به عنوان «عصاره فضائل ملت»، پیشران و خط‌شکن این جهاد بزرگ باشد. پیام معظم‌له یک «نقشه راه» دقیق، چندبعدی و عملیاتی است که سرفصل‌های آن، از «ثبات اقتصاد کلان» تا «عدالت‌گستری و محرومیت‌زدایی»، منظومه‌ای منسجم را برای نیل به ایرانی قوی و پیشرفته ترسیم می‌کند. واکاوی محورهای اقتصادی این پیام، نشان می‌دهد عالی‌ترین سطح راهبری نظام، با اشراف کامل بر چالش‌های موجود و فرصت‌های پیش‌رو، مسیر حرکت قوای سه‌گانه و آحاد ملت را برای عبور از تنگناها و تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی، روشن و بی‌ابهام ساخته است.

■ مهار تورم و مدیریت نقدینگی

در صدر محورهای اقتصادی پیام، تأکید بر «ثبات اقتصادی»، «کاهش تورم»، «مهار گرانی» و «مدیریت نقدینگی» به چشم می‌خورد. این چهار فرمان، در حقیقت، اضلاع یک مربع راهبردی برای ایجاد آرامش و پیش‌بینی‌پذیری در اقتصاد کشور هستند. در شرایطی که دشمن پس از شکست در میدان نبرد نظامی، تمام توان خود را بر بی‌ثبات‌سازی اقتصادی و فشار بر معیشت مردم متمرکز کرده است، ایجاد یک لنگرگاه باثبات برای اقتصاد، حیاتی‌ترین اولویت است. با هوشمندی، ریشه بسیاری از نابسامانی‌ها در تورم مزمن و رشد نقدینگی سرگردان معرفی شده و از مجلس خواسته شده است که با قانون‌گذاری دقیق و نظارت موشکافانه، دولت را در جهت اصلاح ساختارهای پولی و مالی یاری دهد. این امر مستلزم آن است که مجلس دوازدهم، قوانینی شجاعانه در اصلاح نظام بانکی، کنترل کسری بودجه دولت و ایجاد پایه‌های مالیاتی عادلانه را در دستور کار قرار دهد. «مهار گرانی» نیز که دغدغه روزمره آحاد مردم است، صرفاً با دستور و بخشنامه محقق نمی‌شود، بلکه محصول نهایی ثبات در متغیرهای کلان اقتصادی و حذف رانت‌ها و انحصاراتی است که مجلس باید با ابزار قانون و نظارت به مقابله با آنها برخیزد.

■ رونق اشتغال و رشد دانش‌بنیان

پس از ایجاد ثبات، نوبت به حرکت و جهش می‌رسد. «رونق تولید» و «رونق اشتغال» به عنوان دو بال اصلی برای به پرواز درآوردن اقتصاد ملی، مورد تأکید ویژه قرار گرفته‌اند. این نگاه، تداوم همان راهبرد کلان «اقتصاد مقاومتی» است که بر تکیه بر ظرفیت‌های درونی و افزایش تولید ملی استوار است. مجلس در این حوزه وظیفه‌ای دوگانه دارد: از یک‌سو «قانون‌گذاری تسهیل‌گر» برای رفع موانع تولید، حذف بروکراسی زائد و حمایت از کارآفرینان و از سوی دیگر «نظارت راهبردی» برای حصول اطمینان از تخصیص صحیح منابع به بخش‌های مولد اقتصاد ضروری است. در این میان، پیوند این دو محور با «رشد تراز علم و صنعت»، نشان از یک نگاه عمیق و آینده‌نگر دارد. امروز، تولید بدون نوآوری و فناوری، ارزش افزوده چندانی ایجاد نمی‌کند. مجلس باید با تصویب قوانین حمایتی از شرکت‌های دانش‌بنیان، پارک‌های علم و فناوری و نظام مالکیت فکری، مسیر تبدیل «علم» به «ثروت» را هموار سازد تا اشتغال ایجاد شده، پایدار، کیفی و متناسب با نیازهای فردای کشور باشد. تمرکز بر «شعار سال» نیز در همین راستا، به عنوان قطب‌نمای حرکت عمومی کشور، باید در تمامی مصوبات و نطق‌های نمایندگان تجلی یابد.

■ روح حاکم بر حکمرانی اقتصادی

اقتصاد در منظومه فکری انقلاب اسلامی، ابزاری برای تحقق عدالت و کرامت انسانی است. به همین دلیل، محورهایی چون «گره‌گشایی از دغدغه‌های مردم خصوصاً مسائل اقتصادی و معیشتی»، «مبارزه با فساد مالی» و «محرومیت‌زدایی همه‌جانبه» روح حاکم بر این نقشه راه را تشکیل می‌دهند و به صراحت نمایندگان به این مهم جلب توجه داده می‌شوند که مصوباتشان نسبتی مستقیم و مشهود با مسائل اصلی کشور و نیازهای مردم داشته باشد؛ این یعنی قانون باید درد مردم را دوا کند و اثر آن در سفره آنان دیده شود. «مبارزه با فساد مالی» نیز یک ضرورت قطعی برای کارآمدی نظام اقتصادی است، چراکه فساد، منابع کشور را هدر می‌دهد و مسیر حرکت به سمت پیشرفت را ناهموار می‌سازد. بنابراین مجلس باید با تقویت نهادهای نظارتی، شفاف‌سازی فرایندهای اقتصادی و تصویب قوانین بازدارنده، گلوگاه‌های فساد را مسدود و با مفسدان در هر سطح و جایگاهی، بی‌اغماض برخورد کند. «محرومیت‌زدایی» نیز به عنوان هدف غایی، نیازمند تخصیص عادلانه منابع، آمایش سرزمینی دقیق و توانمندسازی مناطق کمتر برخوردار است که باید در قوانین بودجه سالانه و برنامه‌های توسعه‌ای، به شکل ملموس دیده شود.

■ اصلاح برنامه هفتم و افق پساجنگ

نقطه عطف و شاید راهبردی‌ترین بخش از محورهای اقتصادی پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی، تأکید بر «نوسازی شایسته کشور» و «اصلاح برنامه هفتم پیشرفت» با افزودن فصلی برای «بازسازی خسارات جنگ تحمیلی دوم و سوم» است. این فرمان، نشان از یک نگاه کلان و تمدنی دارد که دوران پس از دفاع را فرصتی برای یک بازسازی عمیق‌تر و هوشمندانه‌تر می‌داند. این نوسازی صرفاً به معنای ترمیم زیرساخت‌های فیزیکی نیست، بلکه شامل بازآرایی ساختارهای اقتصادی، اداری و فرهنگی کشور برای مواجهه با چالش‌های قرن جدید است. مجلس دوازدهم در این زمینه یک مأموریت تاریخی بر دوش دارد. اصلاح برنامه هفتم باید با سرعتی انقلابی و با دقتی کارشناسانه صورت گیرد. این اصلاحیه باید ضمن برآورد دقیق خسارت‌ها، نقشه راه جبران عقب‌ماندگی‌ها و جهش در بخش‌های راهبردی را تدوین کند. این فرصتی است تا با نگاهی نو، اقتصاد کشور را به سمت صنایع نوین، اقتصاد دیجیتال و زنجیره‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی سوق داد و تهدید جنگ را به فرصتی برای یک رنسانس ملی تبدیل کرد.

■ وحدت ملی، ضامن تحقق نقشه راه است

همه این اهداف به شاه‌کلید «وحدت ملی و انسجام» پیوند داده شده است که به درستی اشاره می‌کند نقشه کور دشمن پس از شکست در میدان، ایجاد تفرقه برای به زانو درآوردن ملت است. در جبهه اقتصاد نیز این وحدت و هم‌افزایی میان مجلس، دولت، قوه قضائیه و آحاد مردم است که می‌تواند این نقشه راه دقیق را به سرمنزل مقصود برساند. قطعاً اختلافات غیرموجه و تنازعات سیاسی، سمی مهلک برای حرکت پرشتاب اقتصادی است. اکنون نقشه راه، از سوی دیده‌بان بصیر و حکیم انقلاب ترسیم شده است و تحقق آن نیازمند نمایندگانی است که منافع ملی را بر منافع جناحی و منطقه‌ای ترجیح دهند، آرایشان مبتنی بر کار کارشناسی عمیق باشد، زیست مردمی داشته باشند و در برابر زیاده‌خواهان، مواضعی شجاعانه اتخاذ کنند. امروز، صندلی نمایندگی، سنگر خط مقدم جهاد اقتصادی است و ملت ایران انتظار دارد عصاره‌های فضائلش، در این کارزار نیز حماسه‌ای دیگر بیافرینند.

***کارشناس اقتصادی**

به‌منظور تحقق فرامین رهبر معظم انقلاب اسلامی

مجلس حاکمیت را به جای بانک‌ها خالق پول کند

کریم یزدی‌خواه، کارشناس اقتصادی، در گفت‌وگو با «جوان»: باز گذاشتن دست بخش خصوصی در استفاده از قدرت خلق پول و اعطای تسهیلات بدون پشتوانه به بخش‌های غیرمولد و زیرمجموعه‌های شبکه بانکی، منجر به ضربه به معیشت مردم شده است

گزارش یک

زینب زرین

تحقق فرامین رهبر معظم انقلاب در زمینه ثبات اقتصادی، کاهش تورم، مهار گرانی، مدیریت نقدینگی، رونق تولید، تمرکز بر شعار سال، نوسازی شایسته کشور، گره‌گشایی از دغدغه‌های مردم خصوصاً مسائل اقتصادی و معیشتی در کنار تحقق رونق اشتغال، مستلزم آن است که قدرت خلق پول در شرایط پساجنگ به حاکمیت بازگردد تا حکمرانی اقتصادی مبتنی بر نقش حداکثری مردم مبعوث‌شده در پیشرفت و بازسازی کشور محقق شود.

حضرت آیت‌الله سیدمجتبی خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، در پیامی به مناسبت هفتم خرداد، سالروز تشکیل اولین دوره مجلس شورای اسلامی، ضمن قدردانی از تلاش‌های نمایندگان، خصوصاً رئیس مجلس در راه اعتلای کشور، نماینده حقیقی ملت را از جنس ملت و در تراز مردم مبعوث‌شده دانستند و با تأکید بر لزوم رعایت نعمت عظیم وحدت ملی و انسجام بی‌بدیل کنونی، خاطرنشان کردند: «لازم است تک‌تک جان‌فدایانی که دل‌شان برای اسلام و انقلاب یا استقلال و سربلندی ایران می‌تپد، از این پس، بیش از پیش برای پاسداری از وحدت صفوف منسجم و به‌هم‌پیوسته ملت اهتمام ورزند و اختلافات غیرموجه و حتی موجه را به تنازع و تفرقه تبدیل نکنند و قولاً و عملاً مظهر انسجام و یکپارچگی ملت باشند. رهبر انقلاب بر بحث تحول در اقتصاد کشور تأکید ویژه‌ای کردند و نقش مجلس را در این زمینه برجسته و خاطرنشان کردند: شایسته است نمایندگان ملت با اتکا به عنایات حضرت حق، جل و علا، و توسل به سرور و مولایمان (عج) و با پاسداشت خون‌های پاک شهدای مظلوم دو جنگ تحمیلی امریکایی-صهیونیستی و در رأس آنها رهبر عظیم‌الشأن شهیدمان اعلی‌الله‌مقامه‌الشریف، به‌طور مجاهدانه تمام توان و ظرفیت خود را برای حکمرانی هم‌افزا با دولت و سایر دستگاه‌ها در عین استقلال قوه‌مقننه، در مسیر نوسازی شایسته کشور، گره‌گشایی از دغدغه‌های مردم خصوصاً مسائل اقتصادی و معیشتی، رونق تولید و اشتغال، رشد تراز علم و صنعت، اعتلای فرهنگ و اخلاق، مبارزه با فساد مالی، مهار تورم و گرانی و محرومیت‌زدایی همه‌جانبه مصروف کنند.»

نکته کلیدی در زمینه صحبت‌های رهبر معظم انقلاب، تحول در زمینه اقتصاد با محوریت مجلس است؛ به طوری که مجلس باید محور تحولات در حوزه سیاستگذاری اقتصادی کشور باشد و در این زمینه نیز باید رویکردهای پیش از جنگ، با پس از جنگ به صورت کامل متحول شود و در این مسیر نیز هم از ظرفیت و توان قانون‌گذاری مجلس شورای اسلامی و هم از ظرفیت و توان نظارت مجلس باید حداکثر استفاده را کرد. در این زمینه، محورهای مهم صحبت‌های حوزه اقتصادی رهبر معظم انقلاب اسلامی متمرکز بر شرایط جدید کشور پس از جنگ تحمیلی سوم است که بر محورهایی نظیر ثبات اقتصادی، کاهش تورم، مهار گرانی، مدیریت نقدینگی، رونق تولید، تمرکز بر شعار سال، نوسازی شایسته کشور، گره‌گشایی از دغدغه‌های مردم خصوصاً مسائل اقتصادی و معیشتی، رونق اشتغال، رشد تراز علم و صنعت، مبارزه با فساد مالی، محرومیت‌زدایی و در پایان نیز اصلاح برنامه هفتم پیشرفت مرتبط با افزودن موارد مربوط به نوسازی و بازسازی خسارت جنگ تحمیلی دوم و سوم تأکید داشته است. در همین راستا نیز باید در حوزه نظارت و سیاستگذاری در بخش اقتصادی کشور، متفاوت‌تر از شرایط قبل از جنگ، به صورت ویژه مجلس بر عملکرد دستگاه‌های دولتی نظارت داشته باشد. اولین و شاید مهم‌ترین گام در حوزه اصلاح سازوکارهای مرتبط با اقتصاد کشور، به دست گرفتن کامل قدرت خلق پول در کشور مبتنی بر نیازهای واقعی کشور و مبتنی بر یک قانون مشخص و واضح مصوب مجلس برای سهم بردن هر ایرانی از میزان خلق پول انجام شده در کشور است که حداقل معیشت و منابع موردنیاز برای حمایت‌های ویژه دولت در شرایط جنگ تحمیلی سوم را مشخص کند. مشخصه ویژه و کلیدی این حمایت‌های مستقیم دولت از مردم نیز به دلیل ماهیت خلق پول کاملاً حاکمیتی این موضوع در ذیل مدل رینگ دوم پرداخت، بدون هیچ اثرگذاری بالای تورمی در اقتصاد کشور انجام خواهد شد و به این ترتیب دیگر اثر نه‌برابری خلق پول در نظام بانکی مرتبط با بانک‌داری ذخیره جزئی را نخواهیم داشت و صرفاً به همان میزان حمایت دولت از کسب‌وکارها، در حساب مردم و اشخاص حقوقی نزد بانک مرکزی، اعتبار شارژ خواهد شد و به هیچ وجه منجر به رشد نقدینگی و پایه پولی در مدل مرسوم فعلی نخواهد شد. مزیت کلیدی در زمینه نقش مجلس برای پیاده‌سازی سازوکار رینگ دوم پرداخت، مصوبه قانونی در زمینه برگرداندن شایسته کشور، گره‌گشایی از دغدغه‌های مردم خصوصاً مسائل اقتصادی و معیشتی، رونق اشتغال، رشد تراز علم و صنعت، مبارزه با فساد مالی، محرومیت‌زدایی و در پایان نیز اصلاح برنامه هفتم پیشرفت مرتبط با افزودن موارد مربوط به نوسازی و بازسازی خسارت جنگ تحمیلی دوم و سوم تأکید داشته است. در همین راستا نیز باید در حوزه نظارت و سیاستگذاری در بخش اقتصادی کشور، متفاوت‌تر از شرایط قبل از جنگ، به صورت ویژه مجلس بر عملکرد دستگاه‌های دولتی نظارت داشته باشد. اولین و شاید مهم‌ترین گام در حوزه اصلاح سازوکارهای مرتبط با اقتصاد کشور، به دست گرفتن کامل قدرت خلق پول در کشور مبتنی بر نیازهای واقعی کشور و مبتنی بر یک قانون مشخص و واضح مصوب مجلس برای سهم بردن هر ایرانی از میزان خلق پول انجام شده در کشور است که حداقل معیشت و منابع موردنیاز برای حمایت‌های ویژه دولت در شرایط جنگ تحمیلی سوم را مشخص کند. مشخصه ویژه و کلیدی این حمایت‌های مستقیم دولت از مردم نیز به دلیل ماهیت خلق پول کاملاً حاکمیتی این موضوع در ذیل مدل رینگ دوم پرداخت، بدون هیچ اثرگذاری بالای تورمی در اقتصاد کشور انجام خواهد شد و به این ترتیب دیگر اثر نه‌برابری خلق پول در نظام بانکی مرتبط با بانک‌داری ذخیره جزئی را نخواهیم داشت و صرفاً به همان میزان حمایت دولت از کسب‌وکارها، در حساب مردم و اشخاص حقوقی نزد بانک مرکزی، اعتبار شارژ خواهد شد و به هیچ وجه منجر به رشد نقدینگی و پایه پولی در مدل مرسوم فعلی نخواهد شد. مزیت کلیدی در زمینه نقش مجلس برای پیاده‌سازی سازوکار رینگ دوم پرداخت، مصوبه قانونی در زمینه برگرداندن قدرت خلق پول کشور به مردم مبعوث‌شده و همچنین حاکمیت است. در این زمینه، نیازهای وسیع کشور در حوزه بازسازی پس از جنگ با محوریت مشارکت مردم از طریق حمایت‌های تسهیلاتی ویژه برای مردم در زمینه سرمایه‌گذاری در این بخش، کمک به خرید کالاهای اساسی با محوریت وام‌های خرد مدت‌دار به شکل قرض‌الحسنه و از همه مهم‌تر، پرداخت وام‌های حمایتی در جهت تقویت تولید داخل، ساخت مسکن و بهبود تقاضای کل اقتصاد با پرداخت وام‌های خرد حمایتی ذیل این سازوکار است.

■ آوار تصمیمات شبکه بانکی بر جیب مردم

در همین راستا، کریم یزدی‌خواه، کارشناس اقتصادی، در گفت‌وگو با «جوان» با انتقاد از عملکرد شبکه بانکی کشور در زمینه حمایت از تولید و مردم در کشور و به کارگیری مفسدانه از قدرت خلق پول در کشور خاطرنشان کرد: متأسفانه پس از تحریم‌های ظالمانه دشمن از اواخر دهه ۸۰ در اقتصاد ایران، وجود یک رویکرد زیان‌بار در باز گذاشتن دست بخش خصوصی در جهت استفاده از قدرت خلق پول در کشور و اعطای تسهیلات بدون پشتوانه به بخش‌های غیرمولد و زیرمجموعه‌های شبکه بانکی، منجر به تزریق تورم به جیب مردم و ضربه به معیشت آنها در شرایط پساتحریم شد. این وضعیت باید اصلاح شود و بهترین مکان برای آن نیز مصوبه مجلس در زمینه شرایط ویژه پس از جنگ تحمیلی سوم مستند به صحبت‌های رهبر انقلاب به بهانه روز مجلس است. وی ادامه داد: رهبر معظم انقلاب بارها بر محورهای کلیدی نظیر ثبات اقتصادی، کاهش تورم، مهار گرانی، مدیریت نقدینگی، رونق تولید، اشتغال‌آفرینی و تحقق شعار سال تأکید فرموده‌اند. با این حال، تحقق این اهداف بلند، نیازمند یک تغییر بنیادین در ساختار حکمرانی پولی و مالی کشور است. یکی از مهم‌ترین موانع در مسیر این اهداف، وضعیت فعلی نظام خلق پول در ایران است. در حال حاضر، قدرت خلق پول عمدتاً در اختیار نظام بانکی خصوصی و غیردولتی قرار دارد که با استفاده از سازوکار ذخیره جزئی، حجم نقدینگی را به صورت تصاعدی افزایش می‌دهد. این نقدینگی عمدتاً به سمت فعالیت‌های سفته‌بازی، دلالی، مسکن و ارز هدایت می‌شود و سهم ناچیزی به تولید و اشتغال مولد و همچنین معیشت مردم می‌رسد. نتیجه این وضعیت، تورم مزمن، کاهش ارزش پول ملی، نابسامانی معیشتی و ناتوانی دولت در تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی است. یزدی‌خواه تصریح کرد: برای خروج از این بن‌بست، باید قدرت خلق پول بار دیگر به حاکمیت و دولت که نماینده منافع ملی و مردم است، بازگردانده شود. این بازگشت، نیازمند یک مصوبه ویژه در مجلس شورای اسلامی است که چارچوب قانونی رینگ دوم پرداخت را تعریف کرده و به عنوان یک ابزار راهبردی برای تحقق فرامین رهبری، در خدمت بازسازی کشور و رونق تولید قرار گیرد. این کارشناس اقتصادی با اشاره به مزیت رینگ دوم پرداخت گفت: برای درک اهمیت رینگ دوم پرداخت، باید ابتدا تفاوت آن با رینگ اول را شناخت. رینگ اول پرداخت، همان نظام سنتی خلق پول از طریق بانک‌های تجاری و بر اساس سپرده‌گیری و اعطای تسهیلات است. در این رینگ، بانک‌ها با استفاده از سپرده‌های مردم و با ضریب فزاینده پولی، وام ایجاد می‌کنند و بدین ترتیب حجم نقدینگی را بدون نظارت کافی افزایش می‌دهند. وی ادامه داد: این رینگ دچار نقص‌های ساختاری جدی است؛ نخست آن که سودمحور است و بانک‌ها به دنبال حداکثر سود خود وام می‌دهند، نه به دنبال منافع ملی. دوم آن که منجر به خلق پول بر اساس تقاضای کوتاه‌مدت و سفته‌بازی می‌شود و نه بر اساس نیاز واقعی اقتصاد مولد. سوم آن که قدرت خلق پول را به بخش خصوصی واگذار می‌کند که تابع انگیزه‌های سودجویی است. این کارشناس اقتصادی می‌گوید: رینگ دوم پرداخت، یک نظام موازی و مکمل است که در آن، قدرت خلق پول مستقیماً به حاکمیت (بانک مرکزی به نمایندگی از دولت و ملت) بازمی‌گردد. در این رینگ، بانک مرکزی می‌تواند مستقیماً و بدون واسطه بانک‌های تجاری، پول را برای تأمین مالی پروژه‌های ملی، زیرساختی، تولیدی و اشتغال‌آفرین خلق کند. این پول نه از طریق وام با بهره، بلکه به صورت مستقیم و با هدف افزایش ظرفیت تولیدی کشور وارد اقتصاد می‌شود. در این نظام، خلق پول به جای اینکه منجر به افزایش تقاضا و تورم شود، به افزایش عرضه و تولید منجر خواهد شد و بدین ترتیب می‌تواند همزمان هم تورم را مهار کند و هم رونق اشتغال را رقم بزند. مصوبه مجلس باید این رینگ دوم را به عنوان یک ابزار قانونی و شفاف تعریف کرده و نحوه اجرای آن را مشخص سازد. وی در پایان گفت: مجلس شورای اسلامی به عنوان رکن قانون‌گذاری کشور، نقش بی‌بدیلی در تحقق این تحول بزرگ دارد. برای بازگرداندن قدرت خلق پول به حاکمیت، نیاز به اصلاح قوانین پولی و بانکی کشور، به ویژه قانون پولی و بانکی مصوب ۱۳۵۱ و قانون عملیات بانکی بدون رباست. این قوانین در شرایط عادی و صلح تدوین شده‌اند و برای شرایط جنگ و بازسازی پس از آن طراحی نشده‌اند. مصوبه ویژه مجلس می‌تواند چارچوب «رینگ دوم پرداخت» را به صورت قانونی تعریف کند و بانک مرکزی را موظف سازد تا بخشی از منابع مالی مورد نیاز برای بازسازی، نوسازی صنایع، اشتغال‌آفرینی و تحقق شعار سال را مستقیماً از طریق خلق پول هدفمند تأمین کند. با تصویب چنین قانونی، مجلس می‌تواند نقش تاریخی خود را در همراهی با فرامین رهبری و نجات اقتصاد کشور ایفا کند.

> **کریم یزدی‌خواه، کارشناس اقتصادی: قدرت خلق پول عمدتاً در اختیار نظام بانکی خصوصی و غیردولتی قرار دارد که با استفاده از سازوکار ذخیره جزئی، حجم نقدینگی را به صورت تصاعدی افزایش می‌دهد. این نقدینگی عمدتاً به سمت فعالیت‌های سفته‌بازی، دلالی، مسکن و ارز هدایت می‌شود و سهم ناچیزی به تولید و اشتغال مولد و همچنین معیشت مردم می‌رسد**

گزارش ۲

هادی اسماعیلی

با توقف کارشکنی در پرداخت تسهیلات حمایتی اشتغال‌زایی برای توسعه برق خورشیدی خانگی

بانک مرکزی مزرعه‌های خورشیدی را خاموش نکند

حسین حیدریان، کارشناس انرژی، در گفت‌وگو با «جوان»: هدف‌گذاری ۱۵هزار مگاوات ظرفیت تجدیدپذیر تا پایان سال جاری یک برنامه بلندپروازانه و در عین حال ضروری است که می‌تواند بخش مهمی از ناترازی برق را جبران کند

برنامه‌ریزی دولت برای رسیدن به حجم تولید برق خورشیدی ۱۵هزار مگاواتی در بخش تخصیص ارز و پرداخت تسهیلات حمایتی ویژه در این بخش نیازمند همکاری بانک مرکزی است و باید بانک مرکزی، به خصوص در زمینه حمایت از معیشت اقشار ضعیف جامعه در شرایط جنگی کشور، هرچه سریع‌تر موانع پرداخت تسهیلات اشتغال و دیگر تسهیلات حوزه تأسیس نیروگاه خورشیدی خانگی یا مزرعه خورشیدی را رفع کند تا شاهد تحول در شبکه برق کشور باشیم.

پس از جنگ تحمیلی سوم و مبتنی بر تحقق پدافند غیرعامل در کشور، مهم‌ترین گزینه در جهت توسعه توان تولید برق کشور، توسعه ظرفیت تولید برق خورشیدی خانگی و مزرعه‌های خورشیدی کوچک‌مقیاس با دو ویژگی عدم نیاز به سوخت فسیلی و همچنین غیرمتمرکز بودن تولید برق در کشور است که شرایط ویژه برای بازدارندگی در حوزه تأمین برق بدون نگرانی از آسیب دیدن نیروگاه‌ها را تأمین کند. از همین رو هدف‌گذاری ۱۵ هزار مگاوات تجدیدپذیر تا پایان سال، یک هدف راهبردی و دست‌یافتنی است، مشروط بر آن که همه بازیگران اصلی پای کار بیایند. بانک مرکزی و شبکه بانکی باید با اولویت قرار دادن پرداخت وام‌های حمایتی این بخش (نظیر وام‌های خرد حمایتی وزارت نیرو و همچنین وام اشتغال مددجویان)، این موتور محرک را روشن کنند و وزارت نیرو باید زیرساخت‌های شبکه و تعرفه‌های خرید تضمینی را به گونه‌ای تنظیم کند که سرمایه‌گذاری در خورشید جذاب باشد. در این میان، علاوه بر تنوع بخشی به سبد تولید برق کشور، در صورت تسریع در پرداخت تسهیلات حوزه اشتغال مرتبط با مددجویان نهادهای حمایتی، بیش از ۵۵هزار میلیارد تومان منابع بانکی جدید نیز در جهت توسعه توان خورشیدی کشور در قالب سهامداری مددجویان در مزرعه‌های خورشیدی یا مدل توسعه برق خورشیدی خانگی در خانه‌های مددجویان در دسترس قرار خواهد گرفت که مستقیماً منجر به رشد بیشتر تولید برق خورشیدی، خارج از برنامه‌ریزی وزارت نیرو و با محوریت حمایت دوسویه از مددجویان و تنوع بخشیدن به سبد تولید برق کشور در مدل سهامداری مددجویان در مزرعه‌های تولید برق خورشیدی با تزریق وام اشتغال این مددجویان در صورت پرداخت به موقع تسهیلات اشتغال خواهد شد.

بنابراین بانک مرکزی و شبکه بانکی باید پرداخت وام اشتغال مددجویان مرتبط با بودجه ۱۴۰۵ را در صدر اولویت‌های پرداخت نظام بانکی قرار دهند و بانک مرکزی نیز علاوه بر ابلاغ سهمیه و اعتبار هر بانک، بر پرداخت آسان و سریع تسهیلات در این بخش نظارت کند.

■ الزام بانک مرکزی به نقش‌آفرینی جدی در پرداخت تسهیلات خرد حمایتی

حسین حیدریان، کارشناس انرژی، در گفت‌وگو با «جوان» در این رابطه خاطرنشان کرد: هر ساله با فرا رسیدن فصل گرم، شکاف میان تولید و مصرف برق به اوج خود می‌رسد و خاموشی‌های گسترده، صنایع و کشاورزی، خانوارها را با چالش جدی مواجه می‌کند. این ناترازی نه تنها ناشی از کمبود ظرفیت تولید، بلکه ناشی از وابستگی شدید به سوخت‌های فسیلی، فرسودگی نیروگاه‌ها و محدودیت‌های تأمین سوخت در زمستان است. وی افزود: در چنین شرایطی، توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر، به ویژه انرژی خورشیدی، به یک راهبرد حیاتی و غیرقابل انکار تبدیل شده است. هدف‌گذاری ۱۵ هزار مگاوات ظرفیت تجدیدپذیر تا پایان سال جاری، یک برنامه بلندپروازانه و در عین حال ضروری است که می‌تواند بخش مهمی از ناترازی برق را جبران کند، وابستگی به سوخت‌های فسیلی را کاهش دهد و منابع آبی کشور را از فشار نیروگاه‌های برق-آبی برهاند. وی ادامه داد: ایران با موقعیت جغرافیایی ممتاز خود، یکی از بهترین کشورهای جهان از نظر پتانسیل تابش خورشید است. میانگین تابش خورشید در ایران حدود ۵/۵ کیلووات ساعت بر مترمربع در روز است که بیش از دو برابر میانگین جهانی است. بر اساس برآوردها، تنها با پوشش یک‌درصد از مساحت کشور با پنل‌های خورشیدی، می‌توان بیش از ۱۰۰ هزار مگاوات برق تولید کرد که چندین برابر نیاز فعلی کشور است. تاکنون کمتر از ۵هزار مگاوات ظرفیت تجدیدپذیر در کشور نصب شده که عمدتاً نیز خورشیدی است. موانع اصلی توسعه این ظرفیت شامل کمبود سرمایه‌گذاری، نبود زیرساخت‌های شبکه، نرخ‌های خرید تضمینی غیرجذاب، وابستگی به فناوری وارداتی و مهم‌تر از همه، کمبود منابع مالی و بانکی است. این کارشناس انرژی با انتقاد از عملکرد بانک مرکزی در زمینه اعطای تسهیلات هدفمند در بخش توسعه برق خورشیدی خانگی و مزرعه‌های خورشیدی خاطرنشان کرد: یکی از نوآورانه‌ترین راهکارها برای تأمین مالی توسعه خورشیدی و همزمان حمایت از اقشار آسیب‌پذیر، طرح استفاده از تسهیلات اشتغال مددجویان نهادهای حمایتی (کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی) برای سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های خورشیدی است. وی افزود: مدل پیشنهادی به این صورت است که مددجویان با دریافت وام اشتغال (مطابق با بودجه ۱۴۰۵) می‌توانند در دو قالب سرمایه‌گذاری کنند؛ مدل اول، سهامداری در مزرعه‌های خورشیدی که در آن مددجویان به صورت جمعی و با تجمیع وام‌های خود، در یک نیروگاه خورشیدی بزرگ سهامدار می‌شوند و از سود فروش برق به دولت بهره‌مند می‌گردند. مدل دوم، نصب پنل‌های خورشیدی خانگی است که در آن هر مددجو با وام خود، یک سیستم خورشیدی کوچک روی پشت بام خانه خود نصب می‌کند و برق تولیدی را به شبکه می‌فروشد. حیدریان تصریح کرد: در صورت پرداخت به موقع تسهیلات اشتغال، بیش از ۵۰ هزار میلیارد تومان منابع بانکی جدید در این حوزه در دسترس قرار خواهد گرفت که مستقیماً به رشد تولید برق خورشیدی خارج از برنامه‌ریزی وزارت نیرو و با محوریت حمایت دوسویه از مددجویان منجر می‌شود. این طرح، یک «برد-برد» واقعی است که در آن مددجویان صاحب درآمد پایدار می‌شوند، ظرفیت تولید برق کشور افزایش می‌یابد، فشار بر منابع بودجه دولت کاهش می‌یابد و عدالت اجتماعی نیز تقویت می‌شود. وی افزود: بر اساس لایحه بودجه ۱۴۰۵، برای تسهیلات اشتغال مددجویان نهادهای حمایتی رقمی بالغ بر ۵۰هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده است. این منابع که باید از طریق شبکه بانکی به واجدین شرایط پرداخت شود، پتانسیل عظیمی برای سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های خورشیدی دارد. اگر این تسهیلات به موقع و با شرایط آسان پرداخت شود، می‌تواند منجر به نصب بیش از هزار مگاوات ظرفیت جدید خورشیدی در قالب طرح‌های سهامداری و خانگی شود. این میزان، بخش قابل توجهی از هدف ۱۵ هزار مگاواتی را تشکیل می‌دهد و ضمناً بار مالی وزارت نیرو را کاهش می‌دهد. با این حال، تجربه سال‌های گذشته نشان می‌دهد که پرداخت تسهیلات اشتغال با کندی و بروکراسی پیچیده مواجه است بسیاری از مددجویان در نهایت موفق به دریافت وام نمی‌شوند.